

Sipos Alexandra (Orcid azonosító: 0009-0007-8140-3846)

ELTE ÁJK Kriminológia Tanszék

Témavezető: dr. Virág Tünde, egyetemi docens

DOI: <https://doi.org/10.55052/themis.2025.2.186>

Kábítószer-fogyasztás a társadalom peremén II. rész¹

(Drug use at the margins of society II.)

Absztrakt

A tanulmány második része az új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) megjelenésének és gyors elterjedésének társadalmi hátterét vizsgálja a szegregált közösségekben. Elemzi a hazai kábítószerpiac átalakulását, a szerhasználati mintázatokat, valamint azokat a kockázati és motivációs tényezőket, amelyek az ÚPSZ-fogyasztás elterjedéséhez vezettek. A szerhasználatot a társadalmi kizáródás egyik tüneteként értelmezi, és felhívja a figyelmet arra, hogy a kriminalizáló drogpolitikai megközelítés nem képes kezelni a probléma strukturális gyökereit. A tanulmány célja, hogy hozzájáruljon egy olyan drogpolitikai szemlélet megalapozásához, amely figyelembe veszi a marginalizált közösségek sajátos helyzetét, és a társadalmi igazságosság elveit helyezi előtérbe.

Kulcsszavak

új pszichoaktív szerek, szegregált közösségek, marginalizáció kockázati és motivációs tényezők, dizájner drogok, társadalmi kirekesztettség

Abstract

The second part of the study explores the social background of the emergence and rapid spread of new psychoactive substances (NPS) in segregated communities. It analyses the transformation of the Hungarian drug market, patterns of substance use, and the risk and motivational factors contributing to the proliferation of NPS use. Drug use is interpreted as a symptom of social exclusion, highlighting that a punitive drug policy approach fails to address the structural roots of the issue. The study aims to support the development of drug policies that take into account the

---

¹ A tanulmány I. része a Themis 2025. májusi számában jelent meg.

specific vulnerabilities of marginalised communities and are guided by the principles of social justice.

Keywords

new psychoactive substances, segregated communities, marginalisation, risk and motivational factors, designer drugs, social exclusion

Bevezetés

A szegregált közösségek társadalmi kirekesztettségének strukturális gyökereit feltáró első rész után a tanulmány második egysége a marginalizáció következményeként megjelenő kábítószer-fogyasztás jelenségére fókuszál. Az új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) hazai piacának kialakulása és gyors elterjedése nem érthető meg a társadalmi egyenlőtlenségek és a kilátástalanság kontextusának figyelembevételével. E rész célja, hogy feltérképezze a dizájner drogok megjelenésének történeti és gazdasági hátterét, a szegregátumokban tapasztalható fogyasztási mintázatokat, valamint azokat a társadalmi és pszichoszociális tényezőket, amelyek a leginkább veszélyeztetik a legsérülékenyebb csoportokat.

A kábítószerpiac átalakulása

Az élet bármely területét vesszük is alapul, a régi, "hagyományos" dolgok mellett időnként megjelennek a klasszikusoktól eltérő új típusú jelenségek. Az újítások felszínre kerülése a legtöbb esetben a kereslet-kínálat változásával köthető össze.² Az új pszichoaktív szerek megjelenésénél is ez volt megfigyelhető. A szintetikus katinonok és az újfajta amfetaminok elterjedésének oka ugyanis visszavezethető 2008-ra, amikor a hatóságok lefoglaltak egy Dél-Kelet-Ázsiából Nyugat-Európa felé tartó, több tonnányi szafrol-olaj szállítmányt. Ez a természetes alapanyagokból kinyerhető anyag az ecstasy tabletták egyik alapanyagát jelentette. A lefoglalást követően az ecstasy piacon hiány állt be, a kereslet kielégítésének érdekében a hagyományos szerek összetevőiben mesterséges

---

² Láng Nóra: Designer drogok: a kábítószer új hulláma. 2021 <https://drogkutato.hu/cikkek/designer-drogok-a-kabitoszerek-uj-hullama/> (Letöltve: 2025. 04.20.)

változtatásokat hajtottak végre.³ Az ecstasy tablettákban piperazinok jelentek meg, a klasszikus hatóanyagok (MDMA, MDA) pedig egyre inkább háttérbe szorultak.⁴ Ez a folyamat indította el a kábítószerpiacon 2010-ben bekövetkezett paradigma váltást, az első dizájnerek tömeges megjelenését, amelynek következtében az 1995-től 2010-ig tartó ópiát- és amfetamin korszakot felváltotta az új pszichoaktív szerek korszaka.⁵ Az új korszakban a kábítószer-kereskedelem résztvevői egyre kisebb mértékben támaszkodnak azokra a növényi eredetű anyagokra, amelyeket Európán kívülről szállítanak.⁶

Az újonnan megjelent szerek közül a fogyasztók körében a szintetikus katinonok (pl. mefedron, kristály), a szintetikus kannabinoid származékok (pl. herbál, biofű) és az ecstasyhoz hasonló hatást kifejtő, újfajta amfetaminok tömeges elterjedése volt megfigyelhető.⁷ 2011. január 1-től új pszichoaktív szerek százait azonosították és számos anyag került fel a tiltott szerek listájára, azonban ezen intézkedések sem voltak képesek a dizájnerek terjedésének megállítására, mivel megannyi, összetevőiben hasonló szer jelent meg a piacon, ami továbbra is legálisan vásárolható.⁸⁻⁹

A hazai kábítószerpiac változása nyomon követhető a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet Szerves Kémiai Analitikai Szakértői Osztálya (továbbiakban: BSZKI) által rendelkezésre bocsátott statisztikai adatokból. A statisztikai adatok tartalmazzák a rendőrség és a vám- és pénzügyőrség által lefoglalt kábítószerek hatóanyagát, összetételét, a lefoglalt anyagok számát és mennyiségét. 2010 előtt a magyarországi drogfogyasztás jellege nagyon hasonló volt a nyugat-európai országokhoz, bár időben megkésve képezte le azt. A 2000-es évek elején a legnagyobb számban marihuánát, ecstasyt és heroint foglaltak le. 2011-re azonban a heroin teljesen eltűnt a lefoglalások közül, és ez az időpont az új pszichoaktív anyagok

³ Sárosi Péter (2020): *A pszichoterápiától a rave partikig: Az MDMA kultúrtörténete*. Előadás: Drogrporter Szabadegyetem, Central European University, Budapest. 2020. január 16.

⁴ A Nemzeti Drog Fókuszpont jubileumi összefoglaló kiadványa: A kábítószerhelyzet Magyarországon 2004-2014, 2014 https://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nfp_kabitoszer-helyzet_2004_2014.pdf (Letöltve: 2025. 04.22.)

⁵ Rác József: *A kábítószer-probléma átalakulása a 80-as évektől*. Nemzeti Drog Fókuszpont 10. éves jubileumi konferenciája, Budapest, 2014. november 11.

⁶ Sivadó Máté: Új kihívások a droghelyzet kezelésében itthon, Európában és a világban – kis alkoholológiai kitekintéssel. 2014 https://epa.oszk.hu/04500/04581/00015/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2014_235-241.pdf (Letöltve: 2025.04.18.)

⁷ Szécsi Judit – Sík Dorka (2016): Szerhasználat egy hátrányos helyzetű járás szegregátumaiban. *Esély*, 2016/2, 115–131., 121. https://www.esely.org/kiadvanyok/2016_2/2016-2_4-1_Szecci-Sik_Szehasznalat.pdf (Letöltve: 2025.03.25.)

⁸ Cseh-Szatmári D. (2023). Kábítószerügyi helyzetkép - Magyarország 2017 kiadványajánló. *Egészségfejlesztés*, 59(1). <https://ojs.mtak.hu/index.php/egfejl/article/view/10651> (Letöltve: 2025.03.29.)

⁹ Vári Vince (2022): Új pszichoaktív anyagokkal (ÚPA) kapcsolatos bűnözés Miskolc szegregátumaiban. *Magyar Rendészet*, 22(1), 173–193. 2022 <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/5754/4918> (Letöltve: 2025.05.20.)

megjelenésével esik egybe.¹⁰ A radikális változásokat alátámasztják a túcsere programból származó adatok is. Ezek alapján elmondható, hogy amíg 2009-ben a programban résztvevő kliensek 8 százaléka injektált elsősorban dizájner stimulánsokat, addig ez az arány 2018-ra 80 százalékra emelkedett.¹¹

Az, hogy az új pszichoaktív szerek tömeges megjelenése és rohamos elterjedése visszaszorította a klasszikus, problémás mintázatban jellemző szereket, a hazai kábítószerpiacot alapjaiban alakította át¹². Az átalakulás oly mértékű, hogy a 2013 óta a dizájnerek felülreprezentáltak a klasszikus szerekekkel szemben¹³. Az ütemesen formálódó szereknek betudhatóan, a mai kábítószerpiac képlékenyebb és dinamikusabban változó, mint a történelem során bármikor. Egyes szakértők szerint a Balkán felől érkező és hazánkon áthaladó kábítószer-kereskedelmi útvonalon, az átszállított heroint már nem is érdemes megbontani, a jelentősen lecsökkent kereslet miatt.¹⁴

A kábítószer-használat megjelenése a szegregátumokban

A kábítószer probléma kutatásával foglalkozó szakirodalom különbséget tesz "nyílt" és "zárt" piac között. A megkülönböztetés alapja, a terjesztő és a fogyasztó között fennálló kapcsolat vagy éppen annak hiánya. A nyílt piacon a terjesztők minden potenciális vásárlóval lebonyolítják a tranzakciót, csak nagyon kevés esetben szűrik meg a vásárlóikat. Résztvevőire a problémás kábítószer-fogyasztás jellemző. A szereplők gazdasági helyzete miatt jellemző, hogy a szerfogyasztás összefonódik a vagyon elleni bűncselekményekkel és a prostitúcióval annak érdekében, hogy a mindennapi fogyasztási szükségletüket ki tudják elégíteni. Ezzel szemben a zárt piacon a terjesztők csak olyan személyeknek biztosítják a vásárlás lehetőségét, akiket személyesen ismernek, ezzel egyfajta minőségbiztosítást is nyújtanak a vásárlóknak^{15 16}. A szegregátumok esetén nem mondhatjuk egyértelműen, hogy az itt kialakult kábítószerpiac nyílt vagy zárt, mivel mindkét típus ismertetőjegyeivel rendelkezik. A

¹⁰ A Nemzeti Drog Fókuszpont jubileumi összefoglaló kiadványa 2014. i.m. 16.

¹¹ Nemzeti Drog Fókuszpont: *2019-es Éves jelentés (2018-as adatok) az EMCDDA számára*, Budapest. https://bmprojektek.kormany.hu/download/2/fd/53000/NDF_jelentes_2019.pdf (Letöltve: 2025.04.15.)

¹² Nemzeti Drog Fókuszpont 2019. i.m. 54.

¹³ Vári Vince 2022: i.m.: 174.

¹⁴ Sivadó Máté 2014: i.m. 235.

¹⁵ Mohamed, R., & Fritsvold, E.. *Dorm Room Dealers: Drugs and the Privileges of Race and Class*. London: Lynne Rienner. 2010

¹⁶ Dési Ádám: A közösségi ellátás, mint illegitim kábítószer-terjesztési típus. 2017

https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/38264/Themis_2017_Desi_Adam_p_24-48.pdf (Letöltve: 2025.05.20.)

marginalizáltan, telepi körülmények között élők rendkívül összetartó, kifelé erősen zárt közösséget alkotnak. A dílerek a legtöbb esetben a közösség tagjai közül kerülnek ki. A tranzakciók az esetek túlnyomó többségében a telepen belül, de a nyílt utcán zajlanak le. Nem ritka az sem, amikor egy-egy környező település szegregátumából érkeznek a vásárlók a terjesztőkhöz, de ebben az esetben is valamilyen rokoni vagy ismertségi kapcsolat révén. A fogyasztókra azonban az erős függőség a jellemző, ahol a mindennapi fogyasztás kielégítése a vásárlás oka, ami inkább a nyílt piac jellemzője. A nyílt piaci ismérveket erősíti még, hogy társadalmi, gazdasági helyzetükből kifolyólag a kábítószer-fogyasztás sok esetben összefonódik további bűncselekményekkel is, illetve az informális kapcsolatok ellenére nem ritka az erőszakos viselkedés.¹⁷

A kábítószerpiac jelentős átalakulása a szerfogyasztás általánosabbá válását jelentette. Az alacsony áron, könnyen beszerezhető szerek elterjedésének miatt a szerfogyasztás a leghátrányosabb helyzetben lévő társadalmi rétegekhez tartozókra is kiterjedt. A szerfogyasztást nem társadalmi-gazdasági helyzettel magyarázó normalizáció elmélet kritikusi azonban rámutattak arra, hogy a fogyasztott szerek megválasztásában a vagyoni-társadalmi státuszon alapuló differenciálódás továbbra is fennáll.¹⁸ A kábítószerpiacon a résztvevők szocioökonómiai státusza, a kereslet-kínálat alapján jellemzővé vált szerek és a társadalmi-kulturális kontextus szempontjából jelentős differenciálódás mutatkozik, épp ezért a kábítószerpiac struktúrájára a heterogenitás jellemző.¹⁹ A szegregált körülmények között élők kábítószer-fogyasztása az alábbi tényezők alapján vizsgálható: a fogyasztás mögött álló kockázati és motivációs tényezők, a szcéná résztvevői, a jellegzetesen használt szerek és a fogyasztásban megjelenő mintázatok.

Kockázati és motivációs tényezők

Az új pszichoaktív szerek fogyasztása mögött álló motivációk meglehetősen változatosak és összetettek lehetnek, azonban újszerűségükből kifolyólag

¹⁷ Albert Ákos: „Még a tízéves gyerek is tudja, hogy a drogbolt a faluban, mégsem történik semmi.” *444.hu*. 2019. március 12. <https://444.hu/2019/03/12/meg-a-tizeves-gyerek-is-tudja-hol-a-drogbolt-a-faluban-megsem-tortenik-semmi> (Letöltve: 2025.03.20.)

¹⁸ Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J.: The Normalization of “Sensible” Recreational Drug Use: Further Evidence from the Northwest England Longitudinal Study. 2002 <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/003803850203600408> (Letöltve: 2025.03.28.)

¹⁹ Potter, G. R.: Exploring retail-level drug distribution: social supply, “real” dealers and the user/dealer interface. *Old and New Policies, Theories, Research Methods and Drug Users across Europe.*, 50–74. 2009.

egyelőre viszonylag kevés információ áll rendelkezésünkre a motivációs tényezők pontos definiálásához.²⁰

Tim Rhodes kockázati környezet modelljét alapul véve a szegregátumok szerfogyasztása mögött álló tényezők megértését szolgáló magyarázatok két nagy paradigma köré csoportosulnak. Egyik paradigma szerint a vizsgálandó egység maga az individuum. Ez a kábítószer-használó magatartást olyan cselekedetnek tarja, amely az egyén döntései, ismeretei és percepciója következtében jön létre. Másik paradigma pedig úgy tekint a szerhasználói magatartásra, mint ami az egyének cselekedetei, a körülöttük lévő közösség és a társadalmi környezet kölcsönhatásaként jön létre, amelyben jelentős szerepet játszanak a társadalmi, a szociális és a politikai intézmények.²¹ A komplex és teljes megértés érdekében mindkét paradigma magyarázó tényezőit egyszerre kell figyelembe venni.

Az egyéni tényezőket vizsgáló paradigma köré sorolható kockázati és motivációs tényezők között kell megemlíteni egyrészt a legalitás és a jogi szabályozás körüli bizonytalanságot, amelyek szignifikáns eredményeket mutatnak a dizájnerek széleskörű elterjedésével.²² A Szécsi Judit által vizsgált szegregátumokban például egyértelműen megjelent a használat mögötti motivációként az, hogy gyakran legálisnak és kevésbé egészségtelennek vélik ezeket szereket, mivel otthon is könnyen előállíthatók.²³ Másrészt a témában végzett legtöbb kutatás eredményében megjelent, hogy különösen népszerűvé teszi az új pszichoaktív szerek fogyasztását az, hogy gyorsabban és intenzívebben fejtik ki a hatásukat, mint a hagyományos kábítószeresek, viszont hatásuk rövidebb ideig is tart.²⁴

25 26

Az egyénre koncentráló kockázati és motivációs tényezőkön túl azonban még nagyobb jelentősége van a fogyasztás mögött álló társadalmi környezetből adódó veszélyeztető és kriminalizáló tényezők

²⁰ Felvinczi, K., Benschop, A., Urbán, R. *et al.* Discriminative Characteristics of Marginalised Novel Psychoactive Users: a Transnational Study. 2020 <https://link.springer.com/article/10.1007/s11469-019-00128-8> (Letöltve: 2025. 04.20.)

²¹ Csák Róbert: Intravénás szerhasználók kockázati magatartása és az azt befolyásoló strukturális tényezők a 2010-2015 közötti időszakban. 2017 <https://repo.lib.semmelweis.hu/bitstream/handle/123456789/6519/csakrobert.m.pdf?sequence=5> (Letöltve: 2025.04.21.)

²² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction: *High-risk drug use and new psychoactive substances*. Rapid Communication, Publication Office of the European Union, Luxembourg. 2017. https://www.euda.europa.eu/publications/rapid-communications/high-risk-drug-use-and-nps_en (Letöltve: 2025.05.21.)

²³ Szécsi – Sík 2016: i.m. 122

²⁴ Csák Róbert – Márványkövi Ferenc – Rác József: Új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) használók vizsgálata vidéki szegregátumokban. *Előadás*, Magyar Addiktológiai Társaság, Budapest, 2017

²⁵ Hüse Lajos – Szoboszlai Katalin – Fábán Gergely: *A társadalmi periférián élő gyerekek és fiatalok rizikómagatartásának háttere*. Kutatási beszámoló, Periféria Egyesület, Nyíregyháza 2017

²⁶ Szécsi – Sík 2016: i.m. 122

megvizsgálásának. A Kábítószer és Kábítószerfüggőség Európai Megfigyelőközpontja (EMCDDA) által 2017-ben végzett vizsgálat kiemelte azokat az ÚPSZ használó csoportokat, amelyek a dizájner fogyasztás szempontjából legveszélyeztetettebbek. Magyarországot tekintve azok a legkiszolgáltatottabbak az új pszichoaktív szereknek, akik egyébként is marginalizált, sebezhető populációhoz tartoznak.²⁷ Ezek általában olyan kis számú vagy kisebbségi csoportok, mint a romák, a hajléktalanok, az állami gondozásban felnövőök, a fogvatartotti populáció mind a büntetés-végrehajtási intézeten belül, mind szabadulást követően és az LBMTQ csoport tagja^{28 29}. Fontos kiemelni azt is, hogy a társadalomból való kirekesztettség túl a földrajzi izoláció is növeli a dizájner drogok fogyasztásának esélyét, ezek alapján a szegregátumokban, telepi körülmények között élők többszörösen veszélyeztetett csoportnak tekinthetők.³⁰

A társadalomból való kirekesztettség szükségszerűen együtt jár a megküzdési technikák sajátos formálódásával.³¹ Az új pszichoaktív szerek – más függőséget okozó szerekhez hasonlóan – alkalmasak egyféle eszképzizmusra, azaz arra, hogy a fogyasztó rövid időre „elmeneküljön” a társadalmi kontextusnál részletezett szocioökonómiai és pszichoszociális hátrányok okozta kilátástalan helyzetből, ne a problémákkal foglalkozzon³². A dizájneres esetében gyakran megjelennek a korábban az alkoholhoz kapcsolt olyan címkék, mint a „búfelejtő”, „szerelmi bánat orvossága”, ami fogyasztására ösztönzi az embereket.³³

A klasszikus szerek presztízsértékűek, így sokkal drágábbak és nehezebben hozzáférhetőek is. Az új pszichoaktív szerek megjelenése viszont lehetőséget biztosított arra, hogy a korábban kábítószerrel kevésbé fertőzött rurális területeken is keresletre találjon.

Az alacsony jövedelmű csoportok, így a Magyarországon élő cigány közösségek számára is, a legmeghatározóbb tényező, hogy rendkívül olcsón, sok esetben akár az alkoholnál is alacsonyabb áron is hozzáférhetőek

²⁷ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2017: i.m. 6.

²⁸ MacLeod K., Pickering L., Gannon M., et al.: *Understanding the patterns of use, motives, and harms of New Psychoactive Substances in Scotland*. 2016 <https://www.gov.scot/publications/understanding-patterns-use-motives-harms-new-psychoactive-substances-scotland/pages/6/> (Letöltve: 2025.04.16.)

²⁹ Blackman S., Bradley R.: From Niche to Stigma -Headshops to Prison: exploring the rise and fall of synthetic cannabinoid use amongst young adults.” 2017 <https://repository.canterbury.ac.uk/item/87y6y/from-niche-to-stigma-headshop-to-prison-exploring-the-rise-and-fall-of-synthetic-cannabinoid-use-amongst-young-adults> (Letöltve: 2025.03.21.)

³⁰ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2017: i.m. 16.

³¹ Solt Ágnes – Virág György: Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők a szegregált telepeken élők mindennapjaiban. 2010. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt47_2010_sec.pdf (Letöltve: 2025.03.21.)

³² Csák - Márványkövi - Rác 2017

³³ Szécsi – Sík 2016: i.m. 123.

ezek a szerek. Így az új pszichoaktív szerek választása racionális döntés eredménye, tekintve, hogy olcsóbban tud hozzájutni olyan szerhez, amelynek hatása gyorsabb és erősebb.^{34 35} Az infláció nem érintette az új pszichoaktív szereket, áruk az elmúlt években nem változott jelentősen, leggyakoribb ára 500 és 1000 forint között mozog grammonként.³⁶ A kedvező ár mellé társul az is, hogy nagyon könnyen elérhető. A legtöbb esetben a diler ott lakik a telepeken, és „*még a tízéves gyerekek is tudják, hogy hol van a drogbolt a faluban*”.³⁷

Blackman és Brandley, az angliai Kentben végzett kutatást sérülékeny, ÚPSZ-t fogyasztó fiatal felnőttek körében. A felmérés során vizsgálták résztvevők drogfogyasztás veszélyességéhez fűződő percepcióját. A minta elemszáma nagyjából 600 fő volt, és ebből több mint 300 fő mondta azt, hogy tisztában van azzal, hogy az új pszichoaktív szerek egészségre való veszélyessége nagyobb, de a könnyű hozzáférhetőség és az alacsony ár miatt mégis ezeket részesíti előnyben a hagyományos kábítószerrel szemben.³⁸

A motivációk között felismerhető a kortárs csoporthoz való tartozás vágya és a csoportnyomás is. Ez elsősorban a kamaszkorra jellemző, de szélsőséges esetekben az egész életet végig kísérheti. A kortárs csoportokban a szerfogyasztáshoz pozitív attitűd kapcsolódik, azaz a dizájn használata státuszszimbólumként is megjelenik. Így egyúttal a baráti körében is népszerűbbé válik a fogyasztó, emeli az adott csoporton belüli státuszát és kevésbé érzi magát magányosnak, elhagyatottnak.³⁹

A korábbi kutatások során vizsgált szegregátumokban és a hátrányos helyzetű régiókban általában jellemző a szabadidős tevékenységek, szórakozási és élményszerzési lehetőségek minőségének és mennyiségének nagyon alacsony volumene. A fiatalok főleg az utcán „bandázással”, social média használatával ütik el az időt. Azoknak a fiataloknak, akik hamar elkezdik a maguk útját járni, továbbá nincsenek életcéljaik, feladataik, nem töltenek minőségi időt másokkal és nincsenek minőségi elfoglaltságaik, sokkal könnyebben kerülnek kapcsolatba a drogokkal⁴⁰. Ebből kifolyólag az indokok között gyakran említik, hogy unalom ellen is használják a

³⁴ Uo.

³⁵ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2017: 18

³⁶ Nemzeti Drog Fókuszpont: *2022-es Éves jelentés (2021-es adatok) az EMCDDA számára*, Budapest. 2022 https://bmprojektek.kormany.hu/akadalymentes/download/f/ed/53000/NDF_jelentes_2022.pdf (Letöltve: 2025.03.16.)

³⁷ Albert 2019

³⁸ Blackman – Bradley 2017

³⁹ Szécsi – Sík 2016: i.m. 125.

⁴⁰ Lannert Judit: *Kábítószer-használat a szegregátumban élő általános iskolás gyerekek körében*. Vezetői összefoglaló. Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal, Budapest. 2017 https://www.tudok.hu/files/2/vezetoioszefoglalodrog_korr.pdf (Letöltve: 2025.04.21.)

dizájnereket, hiszen nincs más elfoglaltság vagy szórakozási lehetőség.⁴¹ Az ingerszegény környezet további rizikófaktort jelent a fiatalok számára.

Az új pszichoaktív szereket használók között azonosítható néhány egyértelműnek tűnő magyarázat is, azonban ezek a tényezők kevésbé lehetnek fontosak a társadalom perifériájára szorult csoportok számára. Az új típusú szerek népszerűségének gyors növekedése mögött álló egyik okként a szakemberek az interneten való elérhetőséget nevezik meg. Azonban az olyan marginalizált közösségekben, mint például a szegregátumokban, telepi körülmények között élők számára a megfelelő technikai eszközök, a folyamatos internet hozzáférhetőség és a digitális ismeretek hiánya miatt ez egyáltalán nem vagy csak nagyon korlátozottan elérhető. Tehát ez a csoport kevésbé érintett a rohamosan fejlődő „darkweb” adta lehetőségekben, ők továbbra is az utcai dílerektől jutnak kábítószerhez.⁴²

A résztvevők

A mindennapi életbe beágyazott kábítószer fogyasztásból kiindulva a szegregátumi szerhasználat szereplői általában igen alacsony társadalmi státusszal rendelkező fiatalok és fiatal felnőttek. Deviáns szubkultúrákhoz tartoznak, és általánosságban megfelelnek a mertoni (2002) elmélet szerinti rituális életútnak. Esetünkben ez azt jelenti, hogy a szegregátumokban élő emberek életét a kilátástalanság, a bizonytalanság és a településrészeiről való elvagyódás irányítja. Mivel a szegregátum elhagyása általában irreális célnak minősül, a jelenlegi helyzetükben sem biztos, sem pozitív jövőképük nincs, így fogyasztói oldalról vizsgálva a kábítószerhez fordulnak, a mindennapokból való kiszakadás érdekében. A terjesztői oldal pedig a mertoni (2002) újítók életútnak feleltethető meg, a kábítószer terjesztéséből származó jelentős jövedelemforrástól remélik az elérhetetlennek tűnő célok beteljesülését.⁴³

A dizájnerek használatára – feltehetőleg azok újszerűsége miatt – nem jellemző a többgenerációs használat, főként a fiatalok körében népszerű. Az ESPAD⁴⁴ kutatás eredményei alapján a 16. életévet betöltött fiatalok esetében a diákok 1,9 százaléka próbált már élete során valamilyen dizájn

⁴¹ Szécsi – Sík 2016: i.m. 123.

⁴² European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2017: i.m. 14.

⁴³ Szécsi – Sík 2016: i.m. 122.

⁴⁴ 1994-ben indult kutatási program, amelynek keretében négyévente felméri az Európa Tanács országaiban a fiatalok dohányzási, alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásait. Célja nemzetközileg és időben összehasonlítható adatok megszerzése.

stimulánst.⁴⁵ Az ESPAD kutatás kritikájaként kell megfogalmazni, hogy a mintába azok a személyek kerülhetnek, akik a felmérés évében töltik be a 16. életévüket, iskolai oktatásban vesznek részt és a vizsgálat napján az iskolában megjelennek. Azonban azok a diákok, akik speciális osztályba vagy speciális iskolába járnak nincsenek a mintában.⁴⁶ Ebből kifolyólag a mintából hiányoznak azok a diákok is, akik magántanulói jogviszonyban állnak. Következésképpen az ÚPSZ fogyasztása szempontjából legveszélyeztetettebbek dohányzási, alkohol- és egyéb drogfogyasztási szokásainak felmérésére az ESPAD kutatás nem alkalmas. A szegregált körülmények között élők belépési életkora jóval korábbra tehető, 12-13 éves fiataloknál is már megjelenik a kábítószer-fogyasztás⁴⁷, de bizonyos esetekben még korábban, az iskolakezdést követően.⁴⁸ Az idősebb generációban (aki a normál populáció esetén a középkorúaknak feleltethető meg) inkább az alkohol, a receptre vagy recept nélkül kapható szedatív gyógyszerek (nyugtató, altató) használata, valamint a cigaretta figyelhető meg. De a fiatal felnőttek között gyakori, hogy több szer miatt is addiktológiai probléma alakul ki. Ennek egyik tipikus esete az alkohol és különböző gyógyszerek egyidejű használata.⁴⁹

Az új pszichoaktív szerek fogyasztói mintázatai

Az új pszichoaktív szerek fogyasztói mintázatának meghatározására a tűcsere programokból, a kezelési adatokból, a kriminálstatisztikából, valamint a témában végzett kutatásokból állnak rendelkezésre adatok. Azonban fontos megjegyezni, hogy ezeket az adatokat megfelelő feltételekkel kell kezelni. A Nemzeti Drog Fókuszpont 2019. évi jelentése alapján az új pszichoaktív szerek használata nem köthető tipikus használói csoporthoz, azaz ezeket az anyagokat nem kifejezetten egy társadalmi csoport tagjai használják, hanem bármelyik társadalmi csoportban

⁴⁵ Nemzeti Drog Fókuszpont 2022: i.m. 25.

⁴⁶ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction: European Drug Report 2016: Trends and Developments 2016 https://www.euda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2016_en (Letöltve: 2025.03.18.)

⁴⁷ Rác József: *A problématerkép – Mit tudunk? Új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) vizsgálata vidéki és városi szegregátumokban*. Előadás: Magyar Addiktológiai Társaság, Budapest 2019. https://www.academia.edu/38523448/A_problématérkép_Mit_tudunk_Új_pszichoaktív_szerek_ÚPSZ_vizsgálat_a_vidéki_és_városi_szegregátumokban (Letöltve: 2025.05.01.)

⁴⁸ BAGázs Közhasznú Egyesület: Alap kutatás, Bag. 2017 12. <https://bagazs.org/wp-content/uploads/2018/04/Bag-beszámoló-végleges.pdf> (Letöltve: 2025.04.16.)

⁴⁹ Szécsi Judit: Újfajta pszichoaktív szerek használata a mélyszegénységben élők körében – kutatási tapasztalatok. In: Felvinczi Katalin (szerk.): *Változó kepletek – Új(abb) szerek: Kihívások, mintázatok*. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2017 69-86. <http://www.mat.org.hu/dok/pdf/valtozo-kepletek.pdf> (Letöltve: 2025.02.27.)

megtalálhatók. De a fogyasztás gyakorisága szignifikáns kapcsolatot mutat a lakóhely települési hierarchiájában elfoglalt helye, a deviáns családi minták, a gazdasági státusz és az élet bizonyos területeivel való elégedettség tekintetében. Magasabb a dizájner drogok használatának előfordulása azok körében, akik saját percepciójuk szerint is rossz gazdasági helyzetben élnek, környezetükben sok deviáns mintát látnak, szociális kapcsolataikkal és egészségi állapotukkal nem elégedettek.⁵⁰

A legtöbb adatot biztosító túcsereprogram és kezelési adatok esetén figyelembe kell venni, hogy a nemzetközi szakirodalomban is megjelent hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, mint a hajléktalanok, a szegregátumban élők, a gyermekvédelmi szakellátásban lévők éppen azok a csoportok, akik nagyon kevés esetben jutnak szerhasználati problémájuk miatt szakszerű ellátáshoz. Ennek hátterében az egészségügyi helyzetenél kifejtett okok állnak, miszerint nincs társadalombiztosításuk, lakóhelyükön vagy annak vonzáskörzetében nem adott a megfelelő szociális és egészségügyi szakellátáshoz való hozzáférés lehetősége, vagy azzal szemben bizalmatlanok. Ebből kifolyólag ezek a deprivált csoportok kezelési adatai és speciális szükségletei egyáltalán nem vagy csak nagyon korlátozottan jelenhetnek meg a kezelési adatokban.⁵¹

A kábítószer-bűnözés statisztikai vizsgálata mindig is nehézségekbe ütközött, és e nehézségeket az új pszichoaktív szerek 2010-ben történő megjelenése tovább mélyítette. Míg a nagyobb tárgyi súlyú, alacsony látenciájú bűncselekmények (pl. emberölés) esetén a kriminálstatisztika jó kiindulási alapot jelenthet, addig a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények pontos vizsgálatára kevésbé alkalmas. Ennek egyik oka, hogy a kábítószer-bűnözés látenciája az egyik legmagasabb valamennyi bűncselekmény közül, így a rendelkezésre álló statisztikai adatok nem a tényleges elterjedtséget mutatják. A kábítószer-bűnözéssel kapcsolatos kriminálstatisztikai adatok között a regisztrált és felderített bűncselekmények száma szerepel, ami nagymértékben függ a nyomozó hatóságok aktivitásától is. A lakossági feljelentések száma rendkívül alacsony, és ez kiemelten igaz a marginalizáltan, zárt közösségben élő társadalmi csoportokra. További nehézséget jelent, hogy a Büntető Törvénykönyv (továbbiakban Btk.) több tényállást is rendel a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekményekhez. Az említett tényállások az elmúlt évtizedek során, a drogpiacon többszöri átrendeződése, a jogirodalmi kritikák és jogalkotói megfontolások miatt rengeteget változtak, már nem ugyanazt értjük kábítószer-bűnözés alatt, mint húsz-harminc évvel ezelőtt. Az új

⁵⁰ Nemzeti Drog Fókuszpont 2019 i.m. 18.

⁵¹ Nemzeti Drog Fókuszpont: *2018-as éves jelentés (2017-es adatok) az EMCDDA számára*. Budapest.2018 https://bmprojektek.kormany.hu/download/4/fd/53000/NDF_jelentes_2017.pdf (Letöltve: 2025. 05.02.)

pszichoaktív szerekkel való visszaélés tényállásai csak 2014. január 1-től kerültek be a Btk.-ba. 2016. január 1-től pedig a csekély mennyiségű új pszichoaktív anyag megszerzése vagy tartása csupán szabálysértésnek minősül. Az új pszichoaktív szerek esetében tovább nehezíti a vizsgálatot az a tény, hogy fogyasztók nem csak olyan szereket fogyasztanak, amelyek használata egyértelműen büntetendő, ebből kifolyólag a kriminálstatisztikai adatok közé sem kerülnek be.⁵² A kriminálstatisztikából kiemelkedik, hogy 2018 második félévétől kezdve a jóval több lakost számláló Budapesten (385 eset) kevesebb új pszichoaktív szerrel való visszaélést regisztráltak, mint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (439 eset). Valamint ezt is olyan megyék követik, amelyekben a hazai átlagnál fejletlenebb járásokat találhatunk (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Nógrád megye stb.). Vári Vince (2022) Borsod-Abaúj-Zemplén megyében végzett vizsgálata alapján elmondható, hogy amíg a hagyományos kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények elkövetése tipikusan Miskolc városi területére koncentrálódik, addig az új pszichoaktív szerekkel való visszaélés a város társadalmilag hátrányos helyzetű területein tömörül (pl. Lyukóvölgy, Számozott utcák). Ezek az adatok arra engednek következtetni, hogy a hátrányos helyzetű területek és az ÚPSZ-ek elterjedtsége erős korrelációt mutat. Továbbá az ezen a területen végzett kutatások eredményei is azt mutatják, hogy *„egyre inkább úgy tűnik, hogy az ÚPSZ-ok előállítói a kábítószerpiac krónikusabb és problémásabb szegmenseit célozzák meg”*⁵³

Megvizsgálva tehát a rendelkezésre álló adatokat és a hazai terepen dolgozó szakemberek tapasztalatait, igazolódni látszik a tény, hogy az új pszichoaktív szereket fogyasztók között felülreprezentáltak a marginalizált helyzetben élők, valamint, hogy a dizájnerek fogyasztása a társadalmilag és gazdaságilag elmaradott területekre koncentrálódik.^{54 55 56}

A hazai terepen dolgozó szakemberek különböző szerhasználói csoportokat különböztettek meg, akik között jogi értelemben nincsen különbség, de elengedhetetlen a különböző szerhasználói életutak ismerete annak érdekében, hogy a kábítószerpiac sokszínűségét és diverzifikáltságát megértsük.^{57 58}

⁵² Mátyás Szabolcs: A kábítószer bűnözés térbeli változásai az elmúlt évtizedek statisztikai adatainak tükrében. Interdiszciplináris drogszemle 2022 https://drogkutato.hu/wp-content/uploads/2022/01/01-162_IDSZ-teljes_NET-74-95-1.pdf (Letöltve: 2025.04.10.)

⁵³ Csák – Márványkövi – Rác 2017: i.m. 19.

⁵⁴ Rác 2019

⁵⁵ Kaló Zsuzsa – Felvinczi Katalin: Szakértői dilemmák és az ÚPSZ-használat észlelt mintázatai. In: Felvinczi Katalin (szerk.): *Változó képletek- Új(abb) szerek: Kihívások, mintázatok*. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2017 103-124. <http://www.mat.org.hu/dok/pdf/valtozo-kepletek.pdf> (Letöltve: 2025.02.27.)

⁵⁶ Mátyás 2022: i.m. 89.

⁵⁷ Rác 2019

⁵⁸ Kaló – Felvinczi 2017 i.m. 108.

Herbál-használó

A terepen dolgozó szakértők tapasztalatai alapján a herbál-használat esetében nincs számottevő különbség a szocioökonómiai és kulturális háttér tekintetében. Mindennapi munkájuk során ugyanúgy találkoznak herbál-fogyasztóval a marginalizált társadalmi csoportokban, mint a középosztálybeli fiatalok körében.⁵⁹ Azonban a 2017-ben kezelésbe lépő, összesen 3031 fő szociális mutatóit megvizsgálva arra a következtetésre jutottak, hogy a foglalkoztatottságot, az iskolai végzettséget és a lakhatási körülményeket tekintve a herbált fogyasztók között inkább marginalizált csoport képe mutatkozik meg. A szintetikus szert használók között a munkanélküliek aránya kétszer akkora (32,2%), mint a természetes kannabisz használók között (16%). A legfeljebb 8 általános osztályt végzettek és a rendezetlen lakhatási körülményekkel jellemezhetőek aránya másfélszer akkora a herbál-fogyasztók között a kannabisz-használó kliensekkel összevetve.⁶⁰

A középosztálybeli és a marginalizált helyzetben élő fiatalokat tekintve különbséget kell tennünk azonban a herbál-használat módjában. A középosztálybeli fiatalok általában időszakosan használnak herbált, ezért legtöbb esetben nem válik problémássá a fogyasztás. Az alsó társadalmi rétegben azonban megállapítható, hogy nincsenek tisztában az egészségkárosító hatásokkal, sokkal könnyebben válnak problémás fogyasztókká azáltal, hogy kevésbé tartják károsnak, mint a kristályt. Sőt, státusznövekedésre utal, ha valaki a kristályról áttér a herbálra.⁶¹ Ezek az eredmények összhangban vannak Csák Róbert, Márványkövi Ferenc és Rácz József vizsgálatának kimenetelével. A kutatás két mintázatot azonosított a szintetikus kannabinoid-használat szempontjából: egyrészt a havi 1-2 alkalommal történő használati mintázatot, illetve az intenzív használati mintázatot, melyet a minimum heti 3 szintetikus kannabinoid-használat jellemez⁶².

A kristályhasználó

A hazai szakemberek tipikus kristály-fogyasztónak tartják a marginalizált társadalmi csoportok tagjait, akikre az intenzív, problémás szerhasználat

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Nemzeti Drog Fókuszpont 2018 i.m. 32.

⁶¹ Kaló – Felvinczi 2017: i.m. 113.

⁶² Csák – Márványkövi – Rácz 2017

jellemző.⁶³ Csák Róbert és munkatársai által végzett kutatás (2017) eredményei alapján azonban a szegregátumokban a szintetikus katinonok fogyasztása kevésbé jellemző, mint a szintetikus kannabinoidoké.

„Menekülés a hétköznapokból” -szerhasználó

Amíg az előző két kategória leginkább a használt szer típusára utalt, addig ez a kategória már sokkal inkább a társadalmi státuszhoz és kontextushoz köthető. E fogyasztói életút során a szerhasználót egy alternatív élet iránti vágy vezérli, az élvezet és az öröm elérésére törekszik. Alapvetően nem a problémás drogfogyasztás a jellemző, hanem az alkalmi fogyasztás. Fiatalok esetén itt megjelenik a kortárshatás mint rizikótényező. Mivel itt is fontos tényező az olcsóság és a könnyű beszerezhetőség, így arra következtethetünk, hogy ennek a szerhasználói mintának a tagjai is az alacsony társadalmi rétegekből kerülnek ki, azonban itt még nem jelenik meg a problémás drogfogyasztás.⁶⁴

„Les Misérables”, avagy a többszörösen hátrányos helyzetű szerhasználó

A fogyasztás célja nagyon hasonló az előző csoporthoz. Ebben a csoportban azonban erősebben megjelenik a mindennapi stressz túlélése és a szorongás oldása mint motivációs tényező. A menekülés a nyomor, a bizonytalanság, a különböző lelki problémák és az unalom elől. Alig jelenik meg a közösségi élmény, az eufória a használat mögötti motivációkban. Ebből arra lehet következtetni, hogy nem rekreációs céllal, hanem csupán menekülési céllal használják az új pszichoaktív szereket.⁶⁵ A szerhasználó számára teljesen mindegy, hogy herbált vagy kristályt fogyaszt, a legfontosabb számára, hogy alacsony áron és könnyen hozzájuthasson.⁶⁶ Az egyetlen cél az, hogy megfeleljen a külvilágról, a nyomorról és bódult állapotba kerüljön. Ezzel egyidejűleg kiküszöbölheti a testi-lelki betegségeket, mint egyfajta „öngyógyszerelés” és mint produktív

---

⁶³ Kaló – Felvinczi 2017: i.m. 114

⁶⁴ Uo.

⁶⁵ Rácz 2019

⁶⁶ Kaló – Felvinczi 2017: i.m. 116.

szerhasználat is meg tud jelenni azáltal, hogy ebben az állapotban el tudja látni a mindennapi feladatokat.⁶⁷

Ebbe a szerhasználói kategóriába tartozók körében a legjelentősebb rizikótényezők a diszfunkcionális család vagy akár a család teljes hiánya, a börtönviseltség, a fiatal kor, az alacsony iskolai végzettség és az alacsony szocializáció.⁶⁸ A szociális attitűdök tartalmát tekintve megállapítható, hogy ezekhez a csoportokhoz jellemzően negatív jelentéstartalmú tulajdonságokat társítanak külön-külön is (általában 12 tulajdonságból 9 negatív tartalmú).⁶⁹ Így a fogyasztó helyzetében összeadódhatnak a társadalmi helyzetéből (pl. börtönviselt), az életkorából és a származásból (pl. roma) eredő hátrányok.⁷⁰

Az Országos Lakossági Adatfelvétel az Addiktológiai Problémákról (OLAAP) 2015 vizsgálat eredményei alapján mérhető a droghasználókkal kapcsolatos társadalmi viszonyulások, a más marginalizált társadalmi csoportokkal kapcsolatos vélekedések kontextusában. Ezek alapján elmondható, hogy a droghasználókkal kapcsolatos társadalmi vélekedések hasonlóságot mutatnak a roma származású és a börtönviselt csoportok megítélésével. Howard S. Becker címkézés elmélete alapján feltételezhető, hogy a szociális kívánatosság-index hiánya, a társadalmi viszonyulás identitásba való beépülése az új pszichoaktív szerhasználat elmélyülését eredményezheti.⁷¹ Illetőleg minél több olyan csoportba sorolható be a fogyasztó, amelyhez jellemzően negatív jelentéstartalmú tulajdonságokat kapcsolnak, annál valószínűbb, hogy problémás szerhasználóvá válik.

A fent ismertetett eredmények és tapasztalatok alapján elmondható tehát, hogy az iskolákban és a felnőtt lakosságban végzett normálpopulációs kutatásokból az derült ki, hogy nincsenek tipikus szerhasználói csoportok, mintázatok. Az általános népességben végzett vizsgálatok előtt rejtve maradó társadalmi csoportok körében végzett kutatások és a terepen dolgozó szakemberek tapasztalatai alapján arra következtethetünk, hogy az új pszichoaktív szerek fogyasztása – a nemzetközi szakirodalomban leírtakkal összhangban – hazánkban is az alsó társadalmi csoport tagjai között a legelterjedtebbek. Az eltérő eredmények mögött az állhat, hogy az iskolákban és a felnőtt lakosság körében végzett

⁶⁷ Rác 2019

⁶⁸ Kaló – Felvinczi 2017: i.m. 116.

⁶⁹ Paksi Borbála – Magi Anna – Felvinczi Katalin – Demetrovics Zsolt: *A droghasználókkal kapcsolatos társadalmi viszonyulások más marginalizált társadalmi csoportokkal kapcsolatos vélekedések kontextusában, az OLAAP 2015 vizsgálat alapján. 2016* <https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/75723/0016.2018.73.4.2%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltve: 2025.03.21.)

⁷⁰ Kaló – Felvinczi 2017: i.m. 116.

⁷¹ Paksi–Magi–Felvinczi–Demetrovics 2016 i.m. 560

kutatások mintájába a szociális szempontból marginalizált csoportok tagjai nem kerültek be, ebből következően rájuk nézve az eredmények nem reprezentatívak. Így a témában további, specifikus vizsgálatok elvégzésére van szükség.

Összefoglalás

A szegregált körülmények között élők kábítószer problémájának megértése interdiszciplináris megközelítést igényel, arra való tekintettel, hogy a szerfogyasztás mögött sokkal mélyebb, rendkívül komplex problémacsoport áll. A tartós depriváció, a jövedelmi szegénység, az alacsony iskolai végzettség, a munkaerőpiachoz való egyenlőtlen hozzáférés, a nem megfelelő lakhatási körülmények és a rossz egészségi állapot egyszerre van jelen az itt élők életében, és ebből a helyzetből való kilépés lehetetlennek tűnik számukra. A kábítószer-fogyasztás pedig nem más, mint egyfajta tünet, a hátrányos helyzetből adódó körülmények metszéspontja, a gyakran kilátástalan helyzetre adott reakció. A szakpolitika – amennyiben még beszélhetünk ilyenről – számos hiányosságot mutat, ugyanis csak az egyfajta tünetként jelentkező kábítószer-problémára reagál, és korlátozottan jelenik meg benne a társadalmi jelenség mögött álló komplex probléma kezelésére való törekvés.

A jelenség újszerűségéből adódóan a rendelkezésünkre álló információk meglehetősen hiányosak. Hazai viszonylatban a témában eddig készült vizsgálatok, a társadalom mikroszintjén értelmezett, a populáció fogyasztási motívumainak megismerésére irányultak, de ezek a vizsgálatok is alulreprezentáltak. Azonban ahogy azt William Thomas és Florian Znaniecki (1958) is kifejtette, egy társadalmi jelenség nem csupán egyetlen okból és egy okozatból áll, annál sokkal összetettebb, több szubjektív és objektív elem is alkotja, amelyeket meg kell ismerni. A kábítószer-fogyasztás megismerése szempontjából ilyen elemeket képeznek az állami és a társadalmi kontroll különböző intézményei és azok közösségen belüli percepciói is^{72 73} (Lévay 1991, Lévay 1992). A disszertáció célja olyan vizsgálat elvégzése, amely a mikrokörnyezet mellett, a makrokörnyezet hatását és változását, azaz a társadalom, az intézmény- és jogrendszer,

⁷² Lévay Miklós: A kábítószer-probléma és a büntetőjogi kontrollja Magyarországon. Esély, 1992. 1. 56-63. o. https://www.esely.org/kiadvanyok/1992_1/akabitoszerproblema.pdf (Letöltve: 2025.04.21.)

⁷³ Lévay Miklós: A kábítószer-probléma és a bűnözés összefüggései. Kandidátusi értekezés. Miskolc. 1991 <https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/55646/Le1.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltve: 2025.04.21.)

valamint a kulturális környezet struktúraváltozását is a vizsgálat tárgyává teszik.

Felhasznált irodalom

Albert Ákos (2019, március 12.): „*Még a tízéves gyerek is tudja, hogy a drogbolt a faluban, mégsem történik semmi.*” 444.hu. <https://444.hu/2019/03/12/meg-a-tizeves-gyerek-is-tudja-hogy-a-drogbolt-a-faluban-megsem-tortenik-semmi>

BAGázs Közhasznú Egyesület. (2017): *Alap kutatás, Bag* <https://bagazs.org/wp-content/uploads/2018/04/Bag-beszámoló-végleges.pdf>

Blackman, S., & Bradley, R. (2017): From niche to stigma – Headshops to prison: Exploring the rise and fall of synthetic cannabinoid use amongst young adults. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2016.10.015>

Csák Róbert (2017): Intravénás szerhasználók kockázati magatartása és az azt befolyásoló strukturális tényezők a 2010–2015 közötti időszakban. <https://repo.lib.semmelweis.hu/bitstream/handle/123456789/6519/csakrobert.m.pdf?sequence=5>

Csák Róbert – Márványkövi Ferenc – Rácz József (2017): Új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) használók vizsgálata vidéki szegregátumokban. Előadás: Magyar Addiktológiai Társaság, Budapest.

Cseh-Szatmári D. (2023): Kábítószerügyi helyzetkép - Magyarország 2017 kiadványajánló. *Egészségfejlesztés*, 59(1). DOI: <https://doi.org/10.24365/ef.v59i1.241>

Dési Ádám (2017): A közösségi ellátás, mint illegitim kábítószer-terjesztési típus. https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/38264/Themis_2017_Desi_Adam_p_24-48.pdf

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction: European Drug Report 2016: Trends and Developments 2016 https://www.euda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2016_en (Letöltve: 2025.03.18.)

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2017): *High-risk drug use and new psychoactive substances* (Rapid Communication).

Publications Office of the European Union, Luxembourg.
https://www.euda.europa.eu/publications/rapid-communications/high-risk-drug-use-and-nps_en DOI: 10.2810/807363

Felvinczi, K., Benschop, A., Urbán, R., et al. (2020): Discriminative characteristics of marginalised novel psychoactive users: A transnational study. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11469-019-00128-8>

Hüse Lajos – Szoboszlai Katalin – Fábrián Gergely: *A társadalmi periférián élő gyerekek és fiatalok rizikómagatartásának háttere*. Kutatási beszámoló, Periféria Egyesület, Nyíregyháza. 2017

Kaló Zsuzsa – Felvinczi Katalin (2017): Szakértői dilemmák és az ÚPSZ-használat észlelt mintázatai In: Felvinczi Katalin (szerk.): *Változó képletek-Új(abb) szerek: Kihívások, mintázatok* L'Harmattan Kiadó, Budapest 2017 103-124. <http://www.mat.org.hu/dok/pdf/valtozo-kepletek.pdf> (Letöltve: 2025.02.27.)

Láng Nóra (2021): Designer drogok: a kábítószer új hulláma. <https://drogkutato.hu/cikkek/designer-drogok-a-kabitoszerek-uj-hullama/>

Lannert Judit (2017): Kábítószer-használat a szegregátumban élő általános iskolás gyerekek körében. *Vezetői összefoglaló*. Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal, Budapest. https://www.t-tudok.hu/files/2/vezetoioszefoglalodrog_korr.pdf

Lévay Miklós (1991): *A kábítószer-probléma és a bűnözés összefüggései*. Kandidátusi értekezés, Miskolc. <https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/55646/Le1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lévay Miklós (1992): A kábítószer-probléma és a büntetőjogi kontrollja Magyarországon. *Esély*, 1992/1. 56–63. https://www.esely.org/kiadvanyok/1992_1/akabitoszerproblema.pdf

MacLeod, K., Pickering, L., Gannon, M., et al. (2016): Understanding the patterns of use, motives, and harms of New Psychoactive Substances in Scotland. <https://www.gov.scot/publications/understanding-patterns-use-motives-harms-new-psychoactive-substances-scotland/pages/6/>

Mátyás Szabolcs (2022): A kábítószer-bűnözés térbeli változásai az elmúlt évtizedek statisztikai adatainak tükrében. *Interdiszciplináris Drogszemle* https://drogkutato.hu/wp-content/uploads/2022/01/01-162_IDSZ-teljes_NET-74-95-1.pdf

Mohamed, R., & Fritsvold, E. (2010): *Dorm room dealers: Drugs and the privileges of race and class*. London: Lynne Rienner. DOI: <https://doi.org/10.1515/9781685856847>

Nemzeti Drog Fókuszpont (2014): *A kábítószerhelyzet Magyarországon 2004–2014* (Jubileumi összefoglaló kiadvány). https://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/nfp_kabitoszer-helyzet_2004_2014.pdf

Nemzeti Drog Fókuszpont (2018): *2018-as éves jelentés (2017-es adatok) az EMCDDA számára*. Budapest, https://bmprojektek.kormany.hu/download/4/fd/53000/NDF_jelentes_2017.pdf

Nemzeti Drog Fókuszpont (2019): *2019-es éves jelentés (2018-as adatok) az EMCDDA számára*. Budapest. https://bmprojektek.kormany.hu/download/2/fd/53000/NDF_jelentes_2019.pdf

Nemzeti Drog Fókuszpont (2022): *2022-es éves jelentés (2021-es adatok) az EMCDDA számára*. Budapest, https://bmprojektek.kormany.hu/akadalymentes/download/f/ed/53000/NDF_jelentes_2022.pdf

Paksi Borbála – Magi Anna – Felvinczi Katalin – Demetrovics Zsolt (2016): A droghasználókkal kapcsolatos társadalmi viszonyulások más marginalizált társadalmi csoportokkal kapcsolatos vélekedések kontextusában, az OLAAP 2015 vizsgálat alapján. <https://edit.elte.hu/xmlui/static/pdf-viewer-master/external/pdfjs-2.1.266-dist/web/viewer.html?file=https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/75723/0016.2018.73.4.2%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y> OI: [10.1556/0016.2018.73.4.2](https://doi.org/10.1556/0016.2018.73.4.2)

Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J. (2002): The normalization of “sensible” recreational drug use: Further evidence from the Northwest England Longitudinal Study. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/003803850203600408> DOI: <https://doi.org/10.1177/003803850203600408>

Potter, G. R. (2009): Exploring retail-level drug distribution: Social supply, “real” dealers and the user/dealer interface. In: *Old and New Policies, Theories, Research Methods and Drug Users across Europe* (50–74.)

Rácz József (2014. november 11.): A kábítószer-probléma átalakulása a 80-as évektől. Előadás a Nemzeti Drog Fókuszpont 10. éves jubileumi konferenciáján, Budapest

Rácz József (2019): A problématerkép – Mit tudunk? Új pszichoaktív szerek (ÚPSZ) vizsgálata vidéki és városi szegregátumokban. Előadás: *Magyar Addiktológiai Társaság*, Budapest, https://www.academia.edu/38523448/A_problématérkép_Mit_tudunk_Új_pszichoaktív_szerek_ÚPSZ_vizsgálata_vidéki_és_városi_szegregátumokban

Sárosi Péter (2020, január 16): A pszichoterápiától a rave partikig: Az MDMA kultúrtörténete. Előadás a *Drogriporter Szabadegyetemen*, Central European University, Budapest

Sivadó Máté. (2014): Új kihívások a droghelyzet kezelésében itthon, Európában és a világban – kis alkoholológiai kitekintéssel. https://epa.oszk.hu/04500/04581/00015/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2014_235-241.pdf

Solt Ágnes – Virág György (2010): Veszélyeztető és kriminalizáló tényezők a szegregált telepeken élők mindennapjaiban. https://www.okri.hu/images/stories/KT/kt47_2010_sec.pdf

Szécsi Judit: Újfajta pszichoaktív szerek használata a mélyszegénységben élők körében – kutatási tapasztalatok. In: Felvinczi Katalin (szerk.): *Változó képletek – Új(abb) szerek: Kihívások, mintázatok* L'Harmattan Kiadó, Budapest 2017 69-86. <http://www.mat.org.hu/dok/pdf/valtozo-kepletek.pdf> (Letöltve: 2025.02.27.)

Szécsi Judit – Sík Dorka (2016): Szerhasználat egy hátrányos helyzetű járás szegregátumaiban. *Esély*, 2016/2, 115–131., 121. https://www.esely.org/kiadvanyok/2016_2/2016-2_4-1_Szecsi-Sik_Szehasznalat.pdf (Letöltve: 2025.03.25.)

Vári Vince (2022): Új pszichoaktív anyagokkal (ÚPA) kapcsolatos bűnözés Miskolc szegregátumaiban. *Magyar Rendészet*, 2022(1), 173–193. DOI: <https://doi.org/10.32577/mr.2022.1.11>